

LOYIHA ISHLARINING TALABALAR IJODIY FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDAGI ROLI

Tolibayeva Nasiba Turap qizi

Chirchiq davlat pedagogika universiteti mustaqil izlanuvchisi

MAQOLA MALUMOTI

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received: 23.09.2025

Revised: 24.09.2025

Accepted: 25.09.2025

KALIT SO'ZLAR:

*Ijodiy faoliyat, loyiha
ishi, ta'lim
texnologiyasi, talaba,
mustaqil fikrlash,
motivatsiya..*

Maqolada talabalar ijodiy salohiyatini rivojlantirishda loyiha asosida o'qitish texnologiyalarining tutgan o'rni va ta'lim samaradorligiga ta'siri yoritilgan. Bugungi ta'lim tizimi shaxsga yo'naltirilgan bo'lib, unda har bir talabani faol, mustaqil va ijodkor sifatida shakllantirish muhim vazifaga aylangan. Loyiha-metodik yondashuv talabalarni nafaqat bilim olish, balki yangi g'oyalarni ilgari surish, muammolarga kreativ yechim topish, jamoada ishlash kabi ko'nikmalarni rivojlantirishga xizmat qiladi. Maqolada loyiha asosida o'qitish texnologiyalarining afzalliklari, amaliyotda qo'llanishi hamda pedagogik jarayonda samarali natijalar berishi tahlil qilingan.

Kirish. XXI asrda ta'limning asosiy maqsadi – talabalarda shaxsiy rivojlanish, mustaqil fikrlash, ijodiy yondashuv va hayotiy ko'nikmalarni shakllantirishdan iboratdir. Mazkur vazifani samarali hal etish uchun pedagogik jarayonga innovatsion metodlar, xususan, loyiha asosida o'qitish texnologiyalarini joriy etish zarur. Bu yondashuv nafaqat bilim berishga, balki talabani o'z imkoniyatlarini yuzaga chiqarishga, ijodiy salohiyatini rivojlantirishga yo'naltiradi.

Loyiha asosida o'qitish: tushuncha va mohiyat. Loyiha asosida o'qitish (project-based learning – PBL) – bu talabaning amaliy faoliyati orqali ma'lum bir muammoni hal qilish, tadqiqot olib borish va yechimni taqdim etishga yo'naltirilgan o'quv jarayonidir. Bu metod o'quvchi yoki talabani passiv tinglovchidan faol ishtirokchiga aylantiradi. Unda quyidagi tamoyillar ustuvor hisoblanadi:

- Mustaqillik: talabalar mavzuni tanlaydi, reja tuzadi, izlanadi;

- Amaliyotga yoʻnaltirilganlik: nazariy bilimlar real hayotiy vaziyatlarda qoʻllaniladi;
- Jamoaviylik: guruh bilan ishlash, fikr almashish, rollarni taqsimlash;
- Refleksiya: natijalarni baholash, muammolarni aniqlash va yechimlar ishlab chiqish.
- Ijodiy faoliyatni shakllantirishdagi roli

Ijodiy faoliyat – bu mavjud bilimlar asosida yangi gʻoya, mahsulot yoki yechim yaratish jarayonidir. Bu jarayon talabaning ichki qiziqishi, motivatsiyasi va erkin fikrlashi bilan bogʻliq. Loyiha ishlarida talaba:

1. Muammo qoʻyadi;
2. Uning dolzarbligini asoslaydi;
3. Tadqiqot olib boradi;
4. Natijaga erishadi;
5. Oʻz ishini taqdim etadi.

Bu jarayon davomida talaba kreativ tafakkur, tanqidiy fikrlash, innovatsion yondashuv, jamoaviy muloqot kabi koʻnikmalarni rivojlantiradi. Masalan, axborot texnologiyalari yoʻnalishida tahsil olayotgan talabalar “Sunʼiy intellekt asosida taʼlimiy dastur yaratish” loyihasi ustida ishlaganida ular nafaqat texnik bilimlarni, balki ijodkorlikni, dizaynni, inson omiliga yoʻnaltirilgan fikrlashni ham oʻzlashtiradi.

Pedagogik samaradorlik va kompetensiyalarni shakllantirish

• Loyiha asosida oʻqitish jarayoni orqali talabalarda quyidagi kompetensiyalar shakllanadi:

• Muammoni hal qilish koʻnikmasi – dolzarb masalani aniqlash va unga ijodiy yechim topish;

- Axborot bilan ishlash – tahlil qilish, solishtirish, saralash;
- Kreativlik – yangicha yondashuv, yangi gʻoya ishlab chiqish;
- Kommunikatsiya – guruhda ishlash, taqdimot oʻtkazish, fikrini asoslash;
- Masʼuliyat va rejalashtirish – ish jarayonini boshqarish, vazifalarni taqsimlash.

Shuningdek, loyiha ishlari talabalarning oʻquv jarayoniga boʻlgan motivatsiyasini oshiradi, chunki ular oʻz mehnatining natijasini koʻradi va his qiladi.

Amaliyotda qoʻllanishi: misollar va yondashuvlar

Koʻplab OTMLar, kollej va litseylar oʻz taʼlim dasturlarida loyiha ishlariga asoslangan topshiriqlarni keng qoʻllay boshlagan. Misol uchun:

Pedagogika: “Insonparvarlik yondashuviga asoslangan dars ishlanmasi loyihasi”;

Biologiya: “Mahalliy ekologik muammolarni oʻrganish va hal qilish”;

Informatika: “Mobil ilova ishlab chiqish orqali ta’limni interaktivlashtirish”;

Iqtisodiyot: “Startup loyiha asosida biznes-reja tuzish”.

Shu bilan birga, STEAM-ta’lim, design thinking, problem-based learning kabi metodlar ham loyiha asosida o’qitishning zamonaviy shakllari hisoblanadi.

Muammolar va takliflar

Loyiha asosida o’qitishni joriy etishda ayrim muammolar yuzaga chiqadi:

O’qituvchilarning malakasi yetarli emasligi;

Talabalar orasida passivlik;

Baholash mezonlarining noaniqligi;

Texnik ta’minotning sustligi.

Bularni bartaraf etish uchun:

Pedagoglar uchun maxsus malaka oshirish kurslari tashkil etish;

Loyiha baholash tizimini standartlashtirish;

Talabalarni rag’batlantirish tizimini yaratish;

Texnologik platformalar (Google Classroom, Padlet, Canva, Miro va boshqalar)dan foydalanishni yo’lga qo’yish lozim.

Xulosa. Talabalarining ijodiy faoliyatini rivojlantirish — bugungi ta’limning eng muhim vazifalaridan biridir. Bu borada loyiha asosida o’qitish texnologiyalari samarali vosita sifatida xizmat qiladi. Mazkur metod nafaqat o’quv jarayonini jonlantiradi, balki har bir talabani o’z fikriga ega, tashabbuskor va ijodkor shaxs sifatida shakllanishiga xizmat qiladi. Shunday ekan, loyiha

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abduqodirov A.A. “Pedagogik texnologiyalar asoslari”, Toshkent, 2020.
2. Dewey J. “Experience and Education”, New York: Macmillan, 1938.
3. Xamidova D. “Ijodiy fikrlashni rivojlantirishda interfaol metodlarning o’rni”, Ta’lim va innovatsiya jurnali, 2022.
4. Thomas J.W. “A Review of Research on Project-Based Learning”, 2000.
5. Karimova G. “Talabalar faoliyatida ijodkorlik va innovatsion yondashuv”, Ilmiy izlanishlar jurnali, 2023.